

Ο δημιουργικός λόγος του Θεού

Ορθοδοξία / Θεολογία

Αρχιμανδρίτης Πέτρος, Καθηγούμενος Ιεράς Μονής Τιμίου Προδρόμου Έσσεξ Αγγλίας

Ο λόγος του Θεού έχει τέσσερεις έννοιες: 1. Στους κόλπους της Αγίας Τριάδος, ο Μονογενής Υιός του Πατρός ονομάζεται Λόγος του Θεού διότι Αυτός παρέδωσε σε μας την αποκάλυψη του Θεού Πατρός. 2. Πάλι στους κόλπους της Αγίας Τριάδος, ο λόγος του Θεού είναι η ενέργεια, η δύναμη του Θεού «δι' ου τα πάντα εγένετο» στον ουρανό και στη γη. «Και είπεν ο Θεός, γενηθήτω φως και εγένετο φως» (Γεν. 1,3). 3. Στο ιστορικό επίπεδο, ο λόγος του Θεού είναι η Αγία Γραφή. 4. Η τέταρτη έννοια έχει να κάνει με τον ανθρώπινο λόγο· όταν ο ανθρώπινος λόγος εισέρχεται στην προοπτική του θείου λόγου, τότε γίνεται πηγή ζωής και ανακαινισμού. Αυτό το βλέπουμε κατ'έξοχήν στους αγίους Πατέρες μας, οι οποίοι δέχονταν τον λόγο του Θεού στην καρδιά τους, και μέσω του λόγου αυτού αναζωογονούσαν τους ανθρώπους γύρω τους. Είναι γι' αυτή την τέταρτη έννοια που θα ήθελα να μιλήσω σήμερα.

Η τραγωδία του σύγχρονου ανθρώπου έγκειται στο ότι, ενώ με το πάτημα μόνο ενός κουμπιού μπορεί να έχει πρόσβαση σε έναν ωκεανό πληροφοριών, ωστόσο,

στον ωκεανό αυτόν δεν μπορεί να βρει εκείνο, για το οποίο δημιουργήθηκε: Να δεχθεί κατά χάρη την αποκάλυψη, τη ζωή του Θεού στην καρδιά του. Επομένως, σήμερα ο άνθρωπος λιμοκτονεί: «Ιδού ημέραι έρχονται... και εξαποστελώ λιμόν επί την γην, ου λιμόν άρτου... αλλά λιμόν του ακούσαι λόγον Κυρίου» (πρβλ. Αμώς 8,11). Όταν ο Κύριος επειράσθη στην έρημο, το αλάθητο στόμα Του πρόφερε τους λόγους αυτούς: «Ουκ επ' άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος, αλλ' επί παντί ρήματι εκπορευομένω δια στόματος Θεού» (Ματθ. 4,4). Άρα, ο λόγος του Θεού είναι η πηγή της ζωής, χωρίς την οποία η ψυχή του ανθρώπου ξηραίνεται τελείως. Ακόμη και μέσω της μουσικής, της ψυχαγωγίας, του κινηματογράφου ή του θεάτρου, στην πραγματικότητα ο άνθρωπος αναζητά τη Χάρη του Θεού. Τα υποκατάστατα αυτά του δίνουν μόνο προσωρινή ηδονή, αλλά δεν μπορούν ποτέ να γεμίσουν το κενό στην ψυχή του. Είναι τόσο λυπηρό που παραμένει με αυτές τις γήινες απολαύσεις, χωρίς να γνωρίζει ότι μόνο η Χάρις του Θεού μπορεί να ανυψώσει τη ζωή του στο άκτιστο.

Ακόμη και μετά την πτώση, η εικόνα του Θεού διατηρείται μέσα στον άνθρωπο και γι' αυτό του είναι φυσικό να αναζητά το απόλυτο στη ζωή του. Στο *Κατά Ιωάννην* Ευαγγέλιο, ο Χριστός λέει ότι Αυτός είναι η άμπελος και εμείς τα κλήματα. Ένα κλήμα μπορεί να φέρει καρπούς μόνο αν είναι ενωμένο με την άμπελο, αλλά ποιός είναι ο καρπός που θα φέρει; Ο Κύριος το εξηγεί αυτό λέγοντας: «Εάν μείνητε εν εμοί και τα ρήματά μου εν υμίν μείνη, ο εάν θέλητε αιτήσασθε, και γενήσεται υμίν» (Ιω. 15,5-7). Αν ο λόγος του Χριστού ενοικεί στον άνθρωπο, σίγουρα θα τον οδηγήσει στην προσευχή. Έρχεται ως φως και στο φως του λόγου αυτού, ο άνθρωπος βλέπει την αγιωσύνη του Θεού, την άφατη αγάπη Του και ως εκ τούτου

ελκύεται προς Αυτόν με φυσικό τρόπο. Ο άνθρωπος βλέπει επίσης ότι είναι πεσμένος, παραμορφωμένος και ακατάλληλος για την αγάπη του Θεού, και αυτό τον ωθεί να στραφεί στον Θεό «μετά κραυγής ισχυράς και δακρύων» (βλ. Εβρ. 5: 7). Ο Κύριος προέφερε τα ρήματά Του με τη δύναμη του αιωνίου Πνεύματος, και αν ο λόγος Του ενοικεί μέσα μας, τότε και η δική μας προσευχή, τηρουμένων των αναλογιών, θα ενεργείται με την ίδια δύναμη του Πνεύματος του Θεού, διότι θα Του μιλήσουμε με την ίδια γλώσσα, με την οποίαμίλησε και Αυτός σε μας. Αν τα ρήματα του Χριστού μένουν μέσα μας, θα στρεφόμεσθε προς Αυτόν με προσευχή και ο,τι ζητήσουμε, θα μας δοθεί. Με αυτόν τον τρόπο «φέρομεν καρπόν πολύν» (Ιω. 15,8). Αυτό σημαίνει ότι χωρίς τον λόγο του Θεού παραμένουμε άκαρποι. Αυτός που δεν μελετά τον λόγο του Θεού, θα είναι πτωχός στην προσευχή.

Ο λόγος του Θεού έχει επίσης τη δύναμη να μεταδώσει νέα ζωή και να αναγεννήσει τον ακούοντα. Ο απόστολος Παύλος λέει στους Κορινθίους ότι, «δια του Ευαγγελίου εγώ υμάς εγέννησα» (Α' Κορ. 4,15), διότι η πατρότητά του προς τους Κορινθίους είχε ως βάση την προσωπική του σχέση με τον Χριστό. Έτρεφε τους Κορινθίους με αυτό που ο ίδιος τρεφόταν από τον Χριστό, με το Ευαγγέλιό Του. Δεν πρέπει να περιφρονούμε τον λόγο του Θεού επειδή ο Χριστός επέλεξε να μας φέρει τη θεία αποκάλυψη με τόσο ταπεινό τρόπο. Όταν κάποιοι άνθρωποι, ερωτώνται αν πιστεύουν στον Θεό, δίνουν ως πρώτη και άμεση απάντηση: «Που είναι ο Θεός; Αν Τον δω, θα πιστέψω». Ωστόσο, ο Θεός φανερώθηκε στη γη και συναναστράφηκε με τους ανθρώπους, και μας μετέδωσε τα λόγια Του. Μέσα από τον λόγο Του μπορούμε να Τον γνωρίσουμε και να Τον δεχθούμε στην καρδιά μας. Δεν πρέπει να σκανδαλιζόμεσθε από τον ταπεινό τρόπο με τον οποίο αποφάσισε να αποκαλυφθεί σε μας. Όλα τα μυστήρια του ερχομού του Χριστού στη γη συνέβησαν με μυστικό τρόπο, εν σιγή: Η γέννησή Του, ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου, ακόμη και η Ανάσταση έγιναν με μυστικό, ταπεινό τρόπο, ούτως ώστε να Τον ακολουθήσουμε, αν θέλουμε. Όπως είπε ο Χριστός στον νεαρό πλούσιο, «ει θέλεις τέλειος είναι... δεύρο ακολούθει μοι» (βλ. Ματθ. 19,21). Σε όλο το μυστήριο του ερχομού Του στη γη, ακούμε συνεχώς τον Κύριο να μας καλεί με τους λόγους, «ει θέλεις...». Αυτή είναι η ταπεινή κλήση Του, που δεν παραβιάζει ποτέ την ελευθερία μας.

Σύμφωνα με τον άγιο Σωφρόνιο, οι εντολές του Θεού είναι προβολή της αιώνιας ζωής του Θεού στον κόσμο, αλλά ταυτόχρονα γίνονται αγωγοί προς τη θεία ζωή. Γι' αυτό, μέσα από την τήρηση των εντολών, ο άνθρωπος φθάνει στην ομοίωση του Θεού. Η αποκάλυψη του Θεού μεταδίδεται πρώτα στην καρδιά, η οποία είναι το πνευματικό κέντρο κάθε ανθρώπου. Από την Παραβολή του Σπορέα βλέπουμε ότι, ο καρπός που θα φέρει ο λόγος του Θεού εξαρτάται από την κατάσταση της γης της καρδιάς μας. Η νοερά προσευχή με το Όνομα του Χριστού και τα ταπεινά

δάκρυα της μετάνοιας είναι το άροτρο, με το οποίο μπορούμε να καλλιεργήσουμε την καρδιά μας, ούτως ώστε να μπορεί να δεχθεί τον λόγο του Θεού και να καρποφορήσει.

Η διάνοια δεν είναι ο αληθινός οφθαλμός της ψυχής. Με τη διάνοιά του, ο άνθρωπος μπορεί να κάνει μόνο σχολαστικές παρατηρήσεις, οι οποίες μπορεί να είναι χρήσιμες σε πρακτικό, ιστορικό επίπεδο. Ωστόσο, αν θέλουμε να κατανοήσουμε τον νου των Γραφών, πρέπει να προσεγγίσουμε με ταπεινή πίστη, με την πίστη που παραδίδεται στον λόγο του Θεού και τον αφήνει να μπει στην καρδιά. Εντούτοις, για να δεχθεί ο άνθρωπος τον λόγο του Θεού, πρέπει και η καρδιά του να είναι ελεύθερη να δράμει την οδό των εντολών του Κυρίου. Όταν η καρδιά υποδουλώνεται στα πάθη, είναι ανίκανη να ακούσει και να χωρέσει τον λόγο του Θεού, και μπορεί ακόμη και να τον απορρίψει.

Μελετώντας τη διδασκαλία του αγίου Γέροντος Σωφρόνιου για την ένωση του νου με την καρδιά ως προϋπόθεση για την κατανόηση των Γραφών, βλέπει κανείς πως ο Γέροντας μεταφέρει με αυθεντικό τρόπο στην εποχή μας την ησυχαστική και φιλοκαλική παράδοση της Εκκλησίας.

Αν το γεγονός της πτώσεως δεν είχε συμβεί, το Άγιο Πνεύμα θα μετέδιδε συνεχώς καινούργιο πλήρωμα γνώσεως στις καρδιές μας. Ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος γράφει ότι, αν είχαμε καθαρότητα ζωής, δεν θα χρειαζόμασταν βιβλία. Αυτός που είναι αληθινός διδάσκαλος δεν διαβάζει βιβλία, διότι η καρδιά του είναι ανοιχτό βιβλίο, όπου ο Θεός γράφει τα ρήματά Του, όπως λέει ο άγιος Ιωάννης της

Κλίμακος. Ο αληθινός δάσκαλος κοιτάζει στην καρδιά του και μιλά. Ο Χριστός δεν άφησε γραπτά λόγια στους μαθητές Του, αλλά τα ρήματά Του έμειναν αποτυπωμένα στις καρδιές τους. Ο ίδιος ο Κύριος ευαρεστείται να μεταδίδει το μεσσιανικό Του αξίωμα «επί πάσαν σάρκα» (Ιωήλ 2,28), ώστε όλοι να μπορούν να είναι διδακτοί Θεού και να φέρουν στην καρδιά τους τη μαρτυρία του Παρακλήτου. Βλέπουμε πως γεννιέται ο λόγος του Θεού στην καρδιά των Αγίων. Ωστόσο, ο άνθρωπος δεν μπορεί να φθάσει στην κατάσταση αυτή, χωρίς να διαβάζει τις Γραφές με επιμέλεια. Αν η καταγραφή της θείας αποκαλύψεως έχει καταστεί απαραίτητη μετά την πτώση, τότε σίγουρα η αμέλεια στη μελέτη και στη αφομοίωση τω Γραφών αλλοτριώνει τον άνθρωπο από κάθε Θεογνωσία.

Αν θέλουμε να κατανοήσουμε τη δημιουργική δύναμη των ρημάτων του Θεού, πρέπει όλοι εμείς να προσέχουμε τι κάνουμε με τα μάτια μας, με τα αυτιά μας και με τον χρόνο μας. Συχνά ακούμε τους ανθρώπους να λένε: «Δεν έχω χρόνο να διαβάσω το Ευαγγέλιο». Ασφαλώς, εάν αναλώσουμε τον χρόνο της ζωής μας στο να στρέφουμε συνεχώς τόσο τα μάτια όσο και τα αυτιά μας σε άλλες μορφές γνώσεως, τότε τον σπαταλούμε. Αυτό φαίνεται να είναι μια μικρή λεπτομέρεια, αλλά είναι κάτι πολύ σημαντικό. Πρέπει να προσέχουμε τι κάνουμε με τα μάτια και με τα αυτιά μας. Οι μέρες μας είναι πολύ δύσκολες, το κακό οργώνει τη γη, αλλά από την άλλη πλευρά, στην εποχή μας παρέχονται και πολλές δυνατότητες. Για παράδειγμα, τώρα έχουμε πολύ εύκολη πρόσβαση στον λόγο του Θεού και στον λόγο όλων των Πατέρων μας. Σε ένα μικρό iPad μπορεί κανείς να έχει εκατοντάδες βιβλία. Πρέπει λοιπόν να χρησιμοποιούμε έστω κάποιον από τον χρόνο μας για να διαβάζουμε και να ακούμε τον θείο λόγο. Ο Θεός αξίζει την τιμή αυτή. Όπως πρέπει να τιμούμε το Όνομά Του, πρέπει να τιμούμε και τον λόγο Του, που είναι η οδός την οποία επέλεξε να έλθει και να αποκαλυφθεί σε μας. Ακόμη και ένα μικρό παιδί μπορεί να διαβάσει το Ευαγγέλιο, αλλά για να αφομοιώσουμε και να ακολουθήσουμε τον λόγο του Χριστού, πρέπει να μισήσουμε τον εαυτό μας. Τότε θα ανακαλύψουμε την αιώνια θεία δύναμη που ο λόγος αυτός εναποκρύβει μέσα του. Αν τιμούμε τον λόγο Του με τον τρόπο αυτό, τότε εκείνος θα γίνει φως στη ζωή μας και θα μας ανεβάσει από τα επίγεια στα ουράνια, από τα ορατά στα άορατα και άφθαρτα, από τον άνθρωπο στον Θεό.

Ερωτήσεις και Απαντήσεις

Ερώτηση: Είναι δύσκολο να ζήσουμε χωρίς τη Θεία Κοινωνία σήμερα.

Απάντηση: Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι έχουμε πολλούς τρόπους κοινωνίας με τον Θεό. Η προσευχή με το Όνομα του Χριστού και ο λόγος του Θεού είναι πολύ ισχυρά μέσα κοινωνίας με τον Θεό. Ο Θεός δεν «μυκτηρίζεται» (βλ. Γαλ. 6, 7), ούτε είναι τυφλός. Βλέπει τις συνθήκες της ζωής μας, βλέπει ότι τώρα με την πανδημία του

κορωνοιού δεν επιτρέπεται να πάμε στην εκκλησία. Αν χρησιμοποιήσουμε τα άλλα μέσα που έχουμε, σίγουρα μέσα από αυτά θα μας παράσχει όλη τη χάρη της Λειτουργίας. Η περίοδος αυτή μπορεί να γίνει καιρός εμπνεύσεως, αν τη χρησιμοποιήσουμε για να προετοιμαστούμε, διότι θα μας διδάξει ένα μεγάλο μάθημα· ότι η ωφέλεια της Θείας Λειτουργίας εξαρτάται από την προετοιμασία μας. Κατά τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή δεν τελούμε τη Θεία Λειτουργία από τη Δευτέρα ως την Παρασκευή κάθε εβδομάδα. Η Εκκλησία το όρισε αυτό σαν μια περίοδο προετοιμασίας, που μας δίδει την ευκαιρία να γευθούμε λίγο θάνατο, μιμούμενοι τον Χριστό, που πέθανε για εμάς. Παρομοίως, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την περίοδο που διανύουμε ως προετοιμασία, μέσα από τη δυνατότητα που μας δίνεται να προσευχόμαστε περισσότερο στον ιδιωτικό μας χώρο εν σιγή. Είμαι βέβαιος ότι αν το κάνουμε αυτό, η πρώτη Λειτουργία στην οποία θα συμμετάσχουμε θα είναι έκρηξη χαράς.

Ερώτηση: Πως θα συμβουλευάτε τους πιστούς να μελετούν τον λόγο του Θεού;

Απάντηση: Είπαμε ότι η νοερά προσευχή μας προετοιμάζει να δεχθούμε τον λόγο του Θεού. Η αρχαία παράδοση των μοναχών της Αιγύπτου τον τέταρτο αιώνα ήταν να τελούν τη «Λειτουργία» τους όταν ξυπνούσαν το πρωί. Ονόμαζαν «Λειτουργία» την προσευχή του μοναχού στο κελλί του. Τελούσαν τη Λειτουργία τους, την προσευχή τους και μετά διάβαζαν τη Γραφή, διότι μετά την προσευχή η καρδιά είναι μαλακή, φωτισμένη και ανοιχτή. Στην αρχή απαιτείται προσπάθεια. Μερικοί άνθρωποι έχουν ως κανόνα να διαβάζουν καθημερινά μερικά κεφάλαια, γιατί τότε η καρδιά κατέχεται από την έλξη προς τον θείο λόγο και η μελέτη του γίνεται η συνεχής ενασχόλησή τους. Τότε, ακόμη και αν θέλεις, δεν μπορείς να την αφήσεις. Ωστόσο, πρέπει να ξεκινήσουμε αφιερώνοντας λίγο χρόνο για να διαβάζουμε τον λόγο του Θεού χωρίς να ενδίδουμε στη σκέψη: «Θα το κάνω αργότερα, αργότερα, αύριο - ποτέ».

Ερώτηση: Η Ευχή του Ιησού και ο λόγος του Θεού αποτελούν προετοιμασία το ένα για το άλλο;

Απάντηση: Οι Πατέρες μας προτείνουν μια προετοιμασία ακόμη και για την Ευχή του Ιησού. Ο άγιος Θεοφάνης ο Έγκλειστος γράφει ότι, πριν από τη νοερά προσευχή, είναι ωφέλιμο να καθίσεις σε ένα σκαμνί και να φέρεις στον νου σου έναν πνευματικό λογισμό που επιφέρει συντριβή στην καρδιά. Αν μπορείς, αφιέρωσε χρόνο να κλάψεις πρώτα, διότι τα δάκρυα θα θερμάνουν και θα καθαρίσουν την καρδιά.

Όπως στο βάπτισμα προηγείται η κατάδυση στο νερό και ακολουθεί το χρίσμα με

μύρο, με τον ίδιο τρόπο, αν ο άνθρωπος καθάρει την καρδιά του με δάκρυα, τότε το Όνομα του Χριστού θα κατέλθει σαν μύρο πάνω της. Οι Πατέρες συνιστούν τα δάκρυα ως προετοιμασία για τη νοερά προσευχή και τη νοερά προσευχή ως προετοιμασία για την ανάγνωση του Ευαγγελίου. Καποτε ένας Αγιορείτης Γεροντας απάντησε σε κάποιον καθηγητή θεολόγο, που τον είχε ρωτήσει με κάποια περιφρόνηση αν διαβάζει το Ευαγγέλιο: «Θα σας πω πως διαβάζω το Ευαγγέλιο: Προσεύχομαι με την Ευχή του Ιησού για τέσσερις ώρες. Μετά κάθομαι, διαβάζω μία παράγραφο από το Ευαγγέλιο και προτού τελειώσω την παράγραφο, είμαι κάτω στα γόνατα κλαίγοντας με λυγμούς». Η επίκληση του Ονόματος του Χριστού είναι σαν να «επωάζει» την καρδιά, όπως το Πνεύμα του Θεού «επεφέρετο επάνω του ύδατος» στην αρχή της δημιουργίας (Γεν. 1, 2). Με τον τρόπο αυτό η νοερά προσευχή άνοιγε την καρδιά στον λόγο του Χριστού, του οποίου το Όνομα ο γέροντας Χαράλαμπος Διονυσιάτης επικαλείτο για τέσσερις ώρες εκείνος ο Αγιορείτης Γέροντας και τότε, φυσικά, ο λόγος Του ερχόταν σαν βροντή που συγκλόνιζε την καρδιά του, ούτως ώστε να μπορεί να απορρίψει όλη τη «σκουριά» του κόσμου τούτου.

Όντως, εκείνος που επικαλείται το Όνομα του Χριστού με επιμέλεια, ανακαλύπτει την αληθινή δύναμη του λόγου του Θεού, όπως επίσης και την ανταλλαγή της ζωής του με τη ζωή του Θεού που επιτελείται μέσα στη Θεία Λειτουργία.

<https://bit.ly/3ns7uex>